

REMISSVAR

2021-05-20

Dnr: BO 2021-0038

Utbildningsdepartementet
[u.remissvar@regeringskansliet.se]

SOU 2020:67 Förskola för alla barn – för bättre språkutveckling i svenska (U2020/06020)

Barnombudsmannen kommenterar förslagen utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och beaktar även FN:s kommitté för barnets rättigheters (FN:s barnrättskommitté) allmänna kommentarer samt rekommendationer till Sverige.

Sammanfattning

Barnombudsmannen ser generellt positivt på utredningens förslag och bedömningar med de tillägg som framgår nedan. Barnombudsmannen anser att förslagen är ett viktigt steg i arbetet med att stärka barns rättigheter enligt bland annat barnkonventionens artikel 2 om skydd mot diskriminering, artikel 3 om barnets bästa, artikel 6 om rätt till liv, överlevnad och utveckling och artikel 28 om rätt till utbildning.

Barns delaktighet och kopplingar till barnkonventionen

I betänkandet beskrivs gällande utredningsarbetet (*avsnitt 2.3*) att med anledning av covid-19-pandemin har förskolor inte kunnat besökas. Barnombudsmannen har förståelse för att pandemin har medfört utmaningar för utredningens arbete.

Utifrån artikel 12 i barnkonventionen vill Barnombudsmannen dock betona vikten av att barn görs delaktiga i utredningsarbete och att utredningens överväganden gällande barns delaktighet redovisas särskilt i betänkandet. I sammanhanget kan nämnas att barn kan göras delaktiga på olika sätt och att det i vissa fall kan vara tillräckligt att utredningen tar del av uppgifter som inhämtats av andra.

Utredningen hänvisar till barnkonventionen och enskilda artiklar i avsnittet om konsekvenser av förslagen, vilket Barnombudsmannen anser är positivt. I övrigt saknas dock hänvisningar till artiklar i barnkonventionen. Till exempel beskrivs bestämmelser om diskriminering och likabehandling i avsnittet om gällande rätt (*avsnitt 4*) utan att barnkonventionen artikel 2 och dess innebörd tas upp. Och när det gäller närvaro och frånvaro (*avsnitt 9.3.5*) hänvisar utredningen till barnets bästa enligt 1 kap. 10 § skollagen utan att någon koppling görs till artikel 3 i barnkonventionen och den vägledning som finns för tolkningen av artikel 3.

I propositionen till inkorporering av barnkonventionen tydliggörs att lagstiftaren ska beakta och synliggöra barnkonventionen genom att i förarbeten göra en tydlig koppling till rättigheterna i konventionen.¹ Att kopplingar görs till artiklar i

---

¹ Prop. 2017/18:186 s. 74.

barnkonventionen är ett viktigt led i implementeringen av konventionen eftersom rättstillämparen i stor utsträckning söker stöd i förarbeten.

7 Uppsökande verksamhet för ökat deltagande i förskolan

Barnombudsmannen tillstyrker utredningens förslag och bedömningar med de tillägg som görs nedan.

Utredningen föreslår att kommuner ska bedriva uppsökande verksamhet för att öka deltagandet i förskolan och att den uppsökande verksamheten endast ska gälla barn som har fått uppehållstillstånd i Sverige (*avsnitt 7.4*). I betänkandet beskrivs att det kan vara svårt för kommuner att ha kontroll över vilka asylsökande barn som vistas i kommunen och därför föreslås inget krav på kommuner att bedriva uppsökande verksamhet i förhållande till dessa barn och andra barn som saknar uppehållstillstånd. I tidigare avsnitt (*avsnitt 6.2.2*) beskrivs vissa hinder för Migrationsverket att lämna ut information till kommuner. Mot bakgrund av att barn utan uppehållstillstånd ofta hör till de mest utsatta och att de, som utredningen lyfter, ofta lever under svåra förhållanden och i många fall skulle gynnas av att få tillgång till utbildning i förskola, anser Barnombudsmannen att det är angeläget att kommuner har relevant information om dessa barn. Migrationsverket bör, som det anges att Migrationsverket själv föreslagit, ha en uppgiftsskyldighet gentemot kommunen när det gäller asylsökande barn i skolålder, och denna bör omfatta även barn i förskoleålder. Och det bör ställas krav på kommuner att bedriva uppsökande verksamhet även i förhållande till dessa barn och andra barn utan uppehållstillstånd. Under det fortsatta utredningsarbetet bör i vart fall en strävanslagstiftning övervägas.

Barnombudsmannen anser med utgångspunkt i vad som angetts i föregående stycke att det är positivt att barn utan uppehållstillstånd i vart fall omfattas av kommuners skyldighet att kartlägga deltagande i förskolan (*avsnitt 7.5*).

Barnombudsmannen delar vidare utredningens bedömning att kommuners uppsökande verksamhet ska riktas även till vårdnadshavare som har barn inskrivna i pedagogisk omsorg (*avsnitt 7.4*) och att kommuners kartläggande skyldighet ska omfatta barn som är inskrivna i pedagogisk omsorg (*avsnitt 7.5*).

8 Direktinskrivning i förskolan

Barnombudsmannen tillstyrker utredningens förslag och bedömningar med följande tillägg.

Utredningen har bedömt att barn som vistas i Sverige utan uppehållstillstånd inte ska omfattas av definitionen för nyanländ och, tillsammans med barn som inte är folkbokförda i Sverige, inte heller ska omfattas av kommunens skyldighet till direktinskrivning vid förskola (*avsnitt 8.3 och 8.5.3*). I betänkandet beskrivs att det framstår som svårt för kommuner att i sin uppsökande verksamhet nå fram till dessa barn och deras vårdnadshavare och i tidigare avsnitt (*avsnitt 6.2.2*) beskrivs som nämnts vissa hinder för Migrationsverket att lämna ut information till kommuner. Mot bakgrund av att barn utan uppehållstillstånd ofta hör till de mest utsatta och att de, som utredningen lyfter, ofta lever under svåra förhållanden och i många fall skulle gynnas av att få tillgång till utbildning i förskola, anser Barnombudsmannen att det är angeläget att kommuner har relevant information om dessa barn. Migrationsverket bör, som myndigheten själv föreslagit, ha en uppgiftsskyldighet gentemot kommunen när det gäller asylsökande barn i skolålder, och denna bör omfatta även barn i förskoleålder. Och dessa barn och andra barn utan uppehållstillstånd bör också omfattas av kommunens skyldighet

till direktinskrivning vid förskola. Under det fortsatta utredningsarbetet bör i vart fall en strävanslagstiftning övervägas.

Barnombudsmannen anser att det är positivt att plats i förskolan genom direktinskrivning föreslås erbjudas även barn som deltar i pedagogisk omsorg och som tillhör målgruppen för direktinskrivning och att direktinskrivning inte ska kunna ske inom annan pedagogisk verksamhet t.ex. pedagogisk omsorg (*avsnitt 8.5.3 och 8.5.7*).

9 Obligatorisk förskola från 5 års ålder

Barnombudsmannen tillstyrker utredningens bedömningar och förslag med de tillägg som görs nedan.

När det gäller utredningens förslag att skollagens regler om närvaro och frånvaro ska gälla även för den obligatoriska förskolan (9.3.5) anser Barnombudsmannen att de konsekvenser som förslaget kan väntas få för olika grupper av barn inte har utretts tillräckligt. Avvägningar behöver göras utifrån olika behov och rättigheter som kan aktualiseras, där skillnader kan finnas för barn i förskola jämfört med barn i skola. Visserligen ska, som utredningen anger, alla beslut i verksamheterna ske efter individuella bedömningar med utgångspunkt i barnets bästa. Samtidigt innebär rekvisitet "synnerliga skäl" ett mycket begränsat utrymme att bevilja längre ledighet.

Även när det gäller utredningens bedömning att skollagens bestämmelser om rätt att fullgöra av skolplikten på annat sätt ska gälla i fråga om den obligatoriska förskolan (9.3.6) anser Barnombudsmannen att de konsekvenser förslaget kan få för olika grupper av barn bör belysas ytterligare i det fortsatta utredningsarbetet.

Barnombudsmannen är positiv till att den obligatoriska delen av förskolan inte ska få ersättas av pedagogisk omsorg (*avsnitt 9.3.1*).

10 Förslag för fler förskollärare och barnskötare

Barnombudsmannen tillstyrker utredningens förslag och bedömningar.

11 Kartläggning och förslag om kompetensutveckling

Barnombudsmannen tillstyrker utredningens förslag och bedömningar.

Ärendet har föredragits av juristen Tove Björnheden. I den slutliga handläggningen av ärendet har även utredaren Camilla Rönnerberg och biträdande avdelningschefen Amanda Bertilsdotter Nilsson deltagit.

Elisabeth Dahlin
Barnombudsman

Tove Björnheden
Jurist